

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 929.

CHICAGO, ILL., 2. JULIJA (JULY 2), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

AMERIŠKO DELAVSTVO IN SOCIALISTIČNA STRANKA.

Samo 20% ameriških delavcev je organiziranih v unijah. V nobeni industrialni državi ni strokovno organizirano delavstvo tako šibko kakor v Zedinjenih državah. Unije so brez politične moči in se z malimi izjemami zanašajo le na pomoč "prijateljev" v republikanski in demokratski stranki. Nekaj jih je na strani socialistične stranke, nekatere pa so se šele zadnje čase pričele nagibati k nji.

Delavstvo vseh večjih ameriških industrij je neorganizirano. Delavstvo v železnih rudnikih in jeklarski industriji sploh, ki je ena najvažnejših v Zedinjenih državah, je brez vsake organizacije. Unija premogarjev, ali bolje, organizirani premogarji trpe vsled kompeticije premogovniških baronov v neorganiziranih krajih. Rudarji po zapadu so neorganizirani. Naslednica bivše Western Federation of Miners ni niti senca svoje nekdanje moči in žilavosti. Skoro vsa podjetja po zapadnih državah obratujejo po kapitalističnem načelu odprte delavnice. Delavstvo tekstilne industrije je izročeno na milost in nemilost gospodarjem. Ameriško strokovno organizirano delavstvo je v defenzivi, v kateri zadnja leta navadno izgublja. Plače se znižujejo povsod kjer unija ni dovolj močna preprečiti nakane gospodarjev. Najbolj so prizadeti manualni delavci, ki so tudi najslabše organizirani. Slednji se izseljujejo iz Zedinjenih držav v večjem številu kakor pa znaša število delavcev, ki so se tekom istega časa priselili v to deželo.

Tudi brezposelnost je občutna. Kadar je na trgu velika rezervna armada delavskih rok, takrat se razmere za tiste ki imajo delo vselej poslabšajo. Bosi provocirajo, priganjajo in šikanirajo, delavec pa si v svoji brezmočnosti ne more pomagati. Morala unijskega delavstva je slaba. Nekaj ji manjka.

Ta "nekaj" je socialistični duh. Članstvo unij, katerih edini cilj je par centov večja plača na uro, ne more biti sila v organiziranih bojih proti organiziranemu kapitalu.

Socialistična stranka je v letih pred vojno uspela že v toliko, da je prežela delavstvo v unijah s socialističnim bojevnim duhom, s sociali-

stičnimi idejami in socialistično psihologijo. Medvojni patriotizem je ta duh skoro čisto iztrebil. Kar ni dosegla vojna histerija, je izvršila povojna manija Palmerjev in Burnsov. Kar je ostalo, so skušali razbiti komunisti. Tako je ameriško strokovno organizirano delavstvo zagazilo v duševno otopelost in unije so postale organizacije brez smotra, nesposobne da si obdrže kar so si pridobile v prejšnjih bojih. Le nekateri poklici organiziranih delavcev se drže na površju.

Reakcija je dosegla svoj višek. Take razmere so morale roditi protireakcijo, in rezultat je prerojenje socialistične stranke. Delavstvo na zapadu jo potrebuje. Na severozapadu so storjeni prvi koraki, da se ji vrne prejšnje stališče. Na vzhodu se dviga socialistični val.

Socialistična stranka ne bo napredovala skokoma. Vplivov, ki so zakrivali letargijo, ne bo mogla premagati v nekaj mesecih. Ali vendar, dejstvo je, da gre socialistična stranka zopet navzgor. Prestala je vse krize in vse navale in si zaslužila pravico do življenja. Vsi poskusi zgraditi mesto nje nekaj drugega, drugo stranko ki bi bila za ameriške delavce "bolj privlačna", so se izjalovili. In tako so se morali tudi tisti, ki sicer niso nasprotovali socialistični stranki kot taki pač pa so jo hoteli nadomestiti s svojimi strankami katere bi rastle skokoma, prepričati, da socialistična stranka odgovarja potrebam ameriškega delavstva in ameriškim razmeram.

Dosedanji socialistični zbori, ki so se vršili v Clevelandu, Minneapolisu, Chicagi in drugje, so bili več ali manj uspešni.

Dne 19. julija bodo imeli wisconsinski socialisti v State Fair Amusement parku v milwauškem okraju velik piknik, na katerem bo govoril med drugim s E. V. Debs. Prireditelji računajo, da se ga bo udeležilo nad 20,000 ljudi.

Dne 25. julija se bo vršila v Los Angelesu konvencija socialistične stranke za članstvo južne Californije. Zborovala bo v Labor Temple Auditoriumu, 532 Maple St. V nedeljo 26. julija se bo vršil v Los Angelesu manifestacijski shod socialistične stranke; za ta shod je najet naj-

večji zborovalni prostor v Los Angelesu, Hollywood Bowl, ki ima trideset tisoč sedežev. Glavni govornik bo E. V. Debs.

Shod v San Franciscu se bo vršil v dvorani Dreamland Rink, v katerem je prostora za štiri tisoč ljudi. Večje dvorane socialisti v San Franciscu niso mogli dobiti. Dan pred shodom v San Franciscu se bo vršila konvencija članstva soc. stranke iz severne Californije.

Socialisti v New Yorku so imeli dne 20. junija veliko konvencijo, na kateri so bile reprezentirane tudi lokalne, centralne in državne unije, ne sicer vse newyorške unije, ampak vse progresivne in radikalne unije, ki so obljubile socialistični stranki svoje sodelovanje v bodoči kampanji za županske volitve. To bo največja socialistična kampanja v New Yorku od l. 1916 naprej.

Meseca januarja prične socialistična stranka izdajati propagandistični tednik "The American Appeal" za katerega se je zavzela nabrati 200.000 naročnikov predno bo izšla prva številka.

To so znaki prerodenja ameriške socialistične stranke, znaki življenja in železne volje. Kdor čuti, da je njegovo mesto v stranki, kateri je zgodovinski razvoj določil funkcijo graditi v tej deželi podlago za novi družabni red, socializem, naj se ji pridruži. Ne odlašajte s pristopom, ampak storite takoj, kar ste kot delavci dolžni storiti!

Grčija ima novo revolucijo in novo vlado.

General Pangalos, znani grški militarist in bivši vrhovni poveljnik grške armade, je izvedel v Grčiji dne 25. junija "novo" revolucijo in postavil na vlado oficirsko kliko. Dosedanja vlada, kateri je načeljeval minister Michalakopoulos, je prepustila vajeti države "revolucionarnjem" ne da bi se branila. Vojaška stranka se je polastila Soluna in Aten ob enem in istem času ter zasegla vsa komunikacijska sredstva.

Listi poročajo, da ta revolucija ni zahtevala človeških žrtev. Izgredov ni bilo. Prebivalstvo je že navajeno takega preminjanja vlad, ki so zadnja leta zelo pogosta. Vojaška stranka dolži prejšnjo vlado, da je zanemarila armado in mornarico, da je preveč popustljiva napram Turčiji in Jugoslaviji, in da je preveč radodarna v koncesijah tujemu kapitalu. Tudi delu za gospodarsko rekonstrukcijo ni posvetila zadostne pozornosti.

Grki se boje tudi za Solun, ki je zelo važna luka, na katero preži Jugoslavija. Za Srbijo nudi solunska luka najpripravnejši izhod na morje in vlada v Belgradu je, kakor trdijo sedanji grški poglavarji, zahtevala od strmoglavljene grške vlade, da ji da v Solunu posebne privile-

gije in kontrolo nad glavno železnico, ki spaja Solun z Jugoslavijo.

Situacija v Grčiji je zelo nestabilna. Poraz, ki ga je doživela po svetovni vojni v vojni s Turčijo, ji je vzel stališče in vpliv, ki ga je dobila na mirovnih konferencah po svetovni vojni. Njen najtežji problem je zamenjava prebivalstva s Turčijo in Bolgarijo. Iz Turčije se je moralo izseliti nad milijon Grkov, za katere je Grčija težko dobila prostor v svojih mejah. Še danes živi v taboriščih v Grčiji, posebno na Krfu, tisoče prisiljenih priseljencev, ki jih preživljajo razne mednarodne dobrodelne agencije pod nadzorstvom Lige narodov.

Italijanski fašizem v naporih ostati na površju.

Po skoro triletnem režimu fašističnega terorja Italija še ni dobila prosperitete, katero ji je obljubil Mussolini. Dežela je gospodarsko obubožana, brezposelnost jo davi, naseljevanje iz Italije v Zedinjene države je domalega ustavljeno, zunanja trgovina je slaba in vlada Zedinjenih držav tirja vojna posojila.

Po umoru socialističnega poslanca Matteottija dne 10. junija 1924 je Mussolinijev ugled zelo padel in fašisti so imeli precej boja predno so za silo utrdili svoje zrahljane vrste in pobelili svoje od korupcije umazano in od umorov okrvavljeno vodstvo.

Demonstracije, ki jih je nameravalo prirediti italijansko delavstvo v spomin obletnice Matteottijeve smrti, je vlada preprečila, seveda z brutalno silo. Prvič v zgodovini Italije je bila državnozborna palača dne 10. junija zaklenjena poslancem. Socialistični poslanci in nekateri drugi zastopniki opozicije so nameravali dne 10. junija imeti posebno zborovanje v spomin pokojnega pred letom dni umorjenega Matteottija in protestirati proti vladi, ki še sedaj ni kaznovala glavnih krivcev. Glavni krivec je vlada, ki ne bo kaznovala samo sebe, pač pa je na neprijazen način rekla opozicionalnem poslancem, da so fašistične pesti še trde. Kdor se bo postavljajl preveč po robu fašističnim ukazom, bo sledil Matteottiju.

Zbornica, v kateri ima Mussolini večino, zgrajena po fašističnem pravilu, je pred nekaj tedni sprejela odredbo, ki daje vladi pravico sprejemati in uveljavljati postave po svoji volji, to je, brez odobrenja državnega zbora. S tem je nekako "legalizirala" fašistično diktaturo, seveda v interesu "italijanskega ljudstva".

Italijanski kralj Viktor Emanuel III. je v začetku meseca junija obhajal petindvajsetletnico vladanja. Vršile so se velike parade, vojaštvo je korakalo kralju v čast, Rim je bil okrašen z zastavami, ali tudi kralj ni bil ob svoji petindvajsetletnici vladanja drugega kakor

okrasek fašizma, ki je danes s svojim Mussolinijem pravi vladar Italije.

Fašizem s svojimi nasilji, umori in krvavimi orgijami si piše zadnje dejanje svoje drame. Mogoče izgine nasilno, kakor je prišel na krmilo, mogoče polagoma, toda izginil bo, ker fašizem ni izraz večine in volje italijanskega ljudstva.

Železno okrožje v Minnesoti.

Piše John Tausell.

Veliko in bogato je železno okrožje v Minnesoti, eno najbogatejših v Združenih državah, eno izmed najbogatejših na svetu. Železo, kralj moderne tehnike, sredstvo ki je zrevolucioniziralo svet, se spravlja tu na površje. Tisoče rok se giblje od zore do mraka, od mraka do zore. V rovih pod zemljo, ob lopati in krampu, ob orjaških parnih lopatah na površju zemlje, se zvija telo rudarjevo. Tu in tam katerega potare. Ali ga podsuje, ali ga starejo stroji, ali ga kako drugače pobije. Rudnik je rudnik. Dogaja se, nemalokrat, da vzame delo rudarju življenje. Doma je žena in otroci. Tisti ki jih je zjutraj zapustil živ, je prinešen v hišo na nosilnici, pogrebni pripravi mrtvaški oder, vdova in otroci plakajo. V rovih pod zemljo in v odprtih rudnikih pa se gibljejo človeške sence, tisočere sence naprej kakor da se ni ničesar zgodilo in kopljejo rudo. Kdo bi se brigal za posameznika! Kdo ima čas, da bi se ukvarjal s tugo posameznikov? Kajti delo mora hiteti naprej! In tako gre leto za letom. Nič spremembe v življenju rudarja. Borba za kruh, težko delo, želja po oddihu. A mesto razvedrila in počitka neprekidna skrb za bodočnost.

Na površju zemlje se kopiči ruda. Parne lopate jo nalagajo v kare in vlak za vlakom jo odvažajo na parnike in potem v plavže, v svet. Železo! Kaj bi civilizacija bila brez železa! Kaj je zlato v primeri z železom! Svet pa piše o bogastvu zemlje, toda ne zmeni se za tisoče, ki mu dvigajo zaklade. Le stari čas piše knjigo poznejšim rodovom in opisuje ljudi — take ljudi kakršni so.

Ko so se pred štiridesetimi leti začeli naseljevati po minnesotskem železnem okrožju prvi Slovenci, še ni bilo razvitih cest in železnic. Bil je en sam prostran pragozd, v katerem so bila posejana jezera in kraljevale zveri in druge divje živali. Pod tem pragozdom in pod jezeri pa so ležali skladi železne rude. Našli so jo in za Zedinjene države se je začelo novo poglavje, poglavje naglega, ogromnega industrialnega razvoja. Mogočnost današnjih Združenih držav je zasluga železa.

Sekira je našla pot v pragozd. Železna cesta se je vlekla za sekiro. Ob tej cesti in cestah pa so nastajali rudniki in okoli njih selišča rudarjev.

Stotine Slovencev je prihajalo, prihajali so z velikimi upi. Šli so v rudnike in postali rudarji. Upi so splavali, kajti malokomu so se izpolnile nade, ki jih je prinesel s seboj. Mnogi so dosegli le grob. Nekateri so se vrnili v kraje iz katerih so prišli. Ostali so si zgradili svoje domove in se udali usodi. Vse kar so prinesli s seboj: pridne roke, in stare šege ter običaje; tudi zavisti niso pozabili, razodr pa je pričapljal za njimi.

Pragozd se je umaknil sekiri. Kar ga ni uničila sekira, je uničil požar. Tam kjer so se vile le steze in zgažena pota, se vijejo sedaj trdne, gladke ceste, nekatere tlakovane, druge posute in polite z asfaltom. Železnice se križajo s cestami in vse je prepreženo z njimi. Iz malih rudarskih selišč so zrasla moderna mesta s cerkvami, velikimi trgovinami in šolami. Vodne sile so vprežene; enakomerno brnijo diname, ogromni generatorji odvajajo električno silo na vse strani — civilizacija dvajsetega stoletja ima tu popolno domovinsko pravico.

Čas hiti in izobrazba stopa na površje.

Takšno je železno okrožje, ki je nova domovina tisočerih Slovencev. Tisti ki so prišli med prvimi, so videli kako se je razvijalo železno okrožje, in tisti ki vidijo lahko malo dalj okrog sebe, so videli vpliv železa na razvoj civilizacije.

V dobi, ko je primitiven človek začel vporabljalati ogenj ter uživati gorko jed, gotovo ni imel niti najmanjšega pojma o žlici; nujnost po nečem ga je instinktivno prisilila, da je segel v žerjavico s klinom mesto z roko; opeknel se je, če je posegel z roko v ogenj, pa je s svojimi primitivnimi možgani začel misliti, kako bi to preprečil. In tako je človek izpopolnjeval svoje znanje in vse okrog sebe.

Radi nujnosti računamo na jutrajšnji dan. Radi nujnosti iščemo opore drug v drugem. Oblačimo se da se obvarujemo vremskih vplivov. Gradimo mostove, da moremo preko reke. Gradimo hiše. Vse to se je človek naučil polagoma in čim več se je naučil, toliko bolj je spoznaval, da se mora učiti naprej in naprej. Čimbolj je postajal iz barbarja človek, toliko večje so bile njegove potrebe.

Le ljudje, ki se udajo usodi, v katerih zamre odpor na sila, v katerih umro nade, cilji in ambicije, stoje — vse drugo hiti naprej.

Med nami Slovenci še žive stare tradicije. Zavist in razdor sta še vedno naša stalna, udomačena gosta. Pijančevaje, ta velika ovira napredku, je ukoreninjeno med nami. Rojaki, proč z vsem, kar nam je škodljivo! Proč z razvadami in tradicijami, ki nam odtujujejo mladino!

Poglejmo v svet, v tisti svet ki hiti naprej, ki išče, gradi in se uči. Ako so naši očetje orali z lesenim plugom, mar naj tudi mi? Ali ni boljše, da se prilagodimo železnemu, ki je bolj praktičen? Naj ležeta v grob zavist in razdor. Naš razum naj nas vodi — pa brez vpliva alkohola. Mar ni dovolj, da se ubijamo fizično z napornim delom? Zakaj naj bi si ubijali še tisto kar je človeku najdražje kar ima — RAZUM IN ZDRAVJE! Trezna naj bo naša misel zavoljo bodočnosti ki je pred nami.

Koliko smo storili in dosegli Slovenci zadnja desetletja v železnem okrožju? Bore malo. Duševno nismo napredovali. Ustanovili smo nekaj podpornih društev, sezidali nekaj cerkva ter tu pa tam s težavo gojili dramatično ali pevsko društvo. Do višje stopnje se nismo povzpeli, dasiravno smo v mnogih naselbinah številčno močni in bi bili lahko tudi politično odločujoč faktor. Mogoče je temu krivo naporno delo, na katerega smo priklenjeni rudarji, mogoče je kriva nesloga, ki nas odvrča od družabnosti, mogoče je več in različnih vzrokov. Da več in različnih, in na nas je ležeče, da jih odpravimo!

Največkrat, posebno ob volitvah, čujem argumente: "Krivi so oni, ker ne znajo." "Bedaki so!" "Vsi so bedaki!" Ne, nismo krivi mi, kriva je naša nezaved-

nost; tudi bedaki nismo, zakaj razum imamo kakor ga imajo recimo Angleži, Francozi ali Nemci, samo izobrazbe nam je treba, da homo znali rabiti razum.

Že več ko enkrat so bili rudarji zapeljani v času stavk; niso bili krivi sami. Kriva je bila nezavednost in neznanje, s katerim nismo mogli računati. Mnogo jih je trpelo in trpe še danes, pa ne vedo zakaj.

Ko je primitiven človek prvič vporabil klin ter segel z njim v ogenj namesto z roko, se mu je posvetilo v še nerazvitih možganih; iznašel je novo orodje, ki ga je nujno potreboval.

Tudi nas sili nujnost, da primemo klin izobrazbe. Z izobrazbo se bomo vpenjali kvišku, višje in višje, in si zagotovili boljše bodočnost. Zavedajmo se, da na svetu ni idealnih bitij, ki nas bi bila v stanju popeljati v obljubljeni deželici sladke mane. Tudi izobrazba ne bo prišla sama k nam. Priboriti si jo moramo, in to zahteva voljo. Izobrazba je današnji problem delavstva. Moderna tehnika stopa na površje. Narodi ki so kulturno na najvišji stopnji, so v ospredju. Delavstvo tistih dežel v katerih je intelektualno na najvišji stopnji, prednjači organizatorično in kulturno in kaže zaostalim masam pot — naprej. Kajti izobrazba je svetiljka.

Veliko nas je Slovencev po železnem okrožju. Dasi raztreseni, imamo vendar pogoje delati skupno; kooperacija v naselbini in naselbine z naselbino je mogoča in izvedljiva. Lotimo se kulturnega dela, zato da bomo tudi ekonomsko lažje napredovali, da si izboljšamo življensko stanje, da izgine duh brezbrizne udanosti. Ustanavljajmo izobraževalne klube, pevška in dramska društva. Iščimo skupnosti! Saj si nismo tujci torej čemu bi delali, kakor da smo tujci, kakor da nismo sposobni posedovati niti malo energije v svoj dobrobit.

Nič plakati, da bomo kmalu izginili. Število Slovencev v Ameriki je v zadnjem desetletju približno vedno enako. Ostali bomo kot narod še nekaj desetletij, čeprav je naseljevanje iz Slovenije praktično ustavljeno.

Zato, rojaki, na delo! Pevzdignimo našo duševnost! Čemu stati nizko, ko je nam odprta pot navzgor do ciljev ki so dosegljivi!

Kdo spada v blaznico?

Enaindvajsetletni Jack Wasdahl je prišel iz Denverja v Chicago iskati delo. Zamanj se je trudil v milijonskem mestu. Čital pa je v dnevnikih razne novice. Čital je o ubožnih družinah, kako se jih je v gotovih slučajih kdo usmilil in jim prišel na pomoč. "Glavno je, da pride moje ime v časopise," je mislil Jack. Poiskal je ob jezeru pripraven prostor, pazil da so bili v bližini ljudje, in skočil v vodo. Rešili so ga in ga izročili policiji. "Čemu si to storil?" ga je vprašalo oko postave. "Delo iščem, pa ga ne najdem. Mislil sem, da mi bo poskus samomora napravil dovolj reklame da se me usmili kdo ter mi preskrbi službo." Odpeljali so ga v opazovalnico za umobolne.

Zdravnik: "Globoko dihanje, razumete, ubija bacele."

Pacijent: "Ali doktor, kako naj jih prisilim, da bi globoko dihali?"

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

Gospa Rappijova je rekla, da človek od Ladavca pač ne more ničesar drugega pričakovati! Hribovec je hribovec, neotesan kmet, čeprav je strgal po šolskih klopeh toliko in toliko blaž. Saj se prav dobro spominja, kako se je nekoč obnašal v njeni vili. Neprijetno ji je spominjati se tistega dne . . . skoraj nasilen je postal . . . bog ne daj, da bi zvedel Dr. Rappija. Ubil bi ga . . . Takrat je morala Ladavca napoditi iz hiše.

"Toda, tako je dokončala svojo povest, danes bo spoznal, kaj pomeni med poštenimi damami njegova pouličnica . . . prepričana sem, da bo sedela . . ."

"Sicer pa ni tako lepa, kakor pravijo," je rekla Irgoličeva.

V resnici ni Irgoličeva tega nikjer slišala, le mislila si je, kako morajo moški hvaliti Olgino lepoto.

"In misli, da je v bordelu; tako globoko izrezano naravnost škandalozno," je dodala Tolazzijeva, čeprav je sama imela izrezano tako, da ji je bilo skoraj videti suha rebra, dočim je Olga imela obleko zaprto skoraj do vratu, ker je vedela da je vsaka, prav vsaka ženska tem lepša, čim manj je videti njenega telesa. Mnogokrat je dejala, da so najlepše ženske muslimanke, najlepše in najbolj zapeljive.

Moški pa so bili popolnoma drugače razpoloženi. V splošnem so bili vsi prepričani, da je dekle res "vredno greha", dočim so se o svojih soprogah in nevestah prav nelaskavo izražali. "Seveda, kar se tiče zunanje lepote," je vsak po navadi dodal.

"Sicer pa . . . vrag . . . ko bi bilo . . . že več . . . saj razumeš . . . škoda, res škoda . . ."

Rappija je hodil po stranski dvorani in premišljeval o vsebini Ladavčevega pisma. Škandal, škandal, mu je venomer belil glavo. Sicer pa, tako je mislil, dokazati ne more ničesar, sodnijsko ga primem . . . Da, lepo . . . toda danes zvečer ga ne morem prijeti. Popolnoma pa zadržuje, da enkrat javno pove pred to nevoščljivo družbo. Ah, kako škodoteželjno bi se rogal Dr. Veneziani in Dr. Mrach in toliko, toliko drugih . . . Mrzle kaplje so mu tekle čez polplešasto glavo . . . Brisal se je in brisal; noge so se mu tresle, kakor da bi bil lačen. Še vedno se je upiral z besedami, a na tihem se je že na početku odločil, da pač ni drugega izhoda, da mora izpolniti željo . . .

"Ta lopov: željo pravi . . . !"

Orkester je zaigral tiho, počasi . . . Nekoliko trenutkov se ni nihče premaknil. Vsi so ne-

strpno nečesa pričakovali . . . Nič. Nekateri plešalci so se že vrteli. Počasi je pridrsal iz stranske dvorane Rappija, bled in zelen. Globoko se je priklonil Olgi, ona pa se je razposajeno zasmejala.

"Dr. Rappija, moja soproga", ju je predstavil drugega drugemu Ladavac.

"Gospod doktor, ali še plešete? Saj ne izgledate bog ve kako čili, res, stari gospodje nas bodo vse prekosili. Grčav rod!"

"Za mlade in lepe gospe, je jecjal ves preplašen, smo tudi najstarejši povsod in vsikdar navdušeni!"

Vedel je, da so vsi napeto prisluškovali in da so vsi slišali njegove besede. O kako strašno sram ga je bilo!

Zaplesal je ves omočen z mlado gospo. Kmalu je pozabil na sramežljivost in pritisnil Olgo k sebi.

"Gospod, mu je rekla popolnoma mirno, jaz nisem navadna ženska, zatorej tudi ne dovoljujem, kar dovoljuje vaša gospa in mnoge druge dame . . ."

Zasmejala se je, ko je videla njegov užaljeni obraz. Rappija je ves poparjen požrl tudi ta ne ravno prijeten poklon, a zameril ji vendarle ni, kajti preveč mu je ugajala. Tako mu je bila všeč, da jo je proti koncu valčka vprašal, če sme priti zopet po njo.

"Ne vem! Sicer pa le pridite, morate priti! In če vam dam nekolikokrat košarico mi ne smete zameriti!"

"Ni neotesana hribovka ta ženska! Samo malo neprijetna je — tako je premišljeval — če ni celo premišljeno hudobna. Čudna, da, uprav čudovita ženska . . . Saperlot . . . če bi . . . hm!"

Sedel je nasproti njej pri mizi ter kramljajal z njo. Ladavac je bil izginil, kakor hitro je opazil da Rappijova soproga gori od srda in da bi mogla napraviti kako neumnost. Pristopil je k njej in jo poprosil za valček. Prezapeljiv je bil, da bi mu bila odrekla. Šla sta v postransko dvorano.

"Gospa, ji je dejal, opazil sem, da nimate bogve kako dobrih namenov. Toda prepričani bodite, da umem tudi jaz biti hudoben, in sicer učinkovito hudoben! O moji ženi ve vsakdo, da je prišla iz javne hiše, da pa ste tudi vi vlačuga prav ordinarne vrste ne vé nihče . . . ali pa se morda motim . . . mogoče nisem bil jaz edini! Verujte, da bi mogla danes vsa ta dvorana zvedeti prijetno zgodnico, ki bi vam povzročila marsikatero neprijetno urico . . . dobro se zabavajte!"

Šel je, ona pa je ostala sama. Premišljevala je, kaj bi napravila, kako bi se vedla napram možu. Končno se je brezpogojno udala usodi! Saj bi bilo tudi škoda, da bi si na tak neumen način pokvarila tako lep večer. Ta tepec!

Ladavac je hodil okoli svojih in Olginih znancev ter jih približno tako-le nagovarjal:

"Gospod Baum, prijatelj Irgolič, kolega Hillmayr, moja žena bi rada z vami govorila, ali bi ne hoteli malce pokramljati z njo! Saj ste stari znanci. Silno neprijetno bi vam bilo, če bi prišla sama k vam in bi vam rekla: Servus Baum, koliko časa te nisem že videla, ali si bil ta teden kaj v . . . saj veste . . ."

"Satan," je rekel Hillmayr . . .

Nekateri so se vznemirjali, nekaterim je bilo prilično vseeno, kaj porečejo drugi, nekaterim je bilo celo prijetno, da se jih lepa Nera še vedno spominja, Nera, nekdanj vedno tiha, neprijazna, žalostna včasih surovo-neuljudna, danes pa bujna, cvetoča in vesela . . . kratkoma: čudovita, še čudovitejša, kakor v tistih časih.

Prvi je prišel in jo poprosil za valček Dr. Baum, dolg, suh Nemeč, svetlorumenih las. Poznani je Olgo še iz tistih časov, ko je prišla v javno hišo. Strastno je bil v njo zaljubljen. Ko se je poročila, je občutil, kakor da bi mu kdo vzel nekaj silno ljubega, kakor da bi mu umrla mati. Če bi bil mogel premagati v sebi vse predsodke, v prvi vrsti pa, če bi se ne bal svojih sorodnikov bi jo bil mogoče vzel k sebi, da bi jo imel sam — za priležnico seveda, nikakor ne za ženo. Ladavca je sovražil.

"Prostitutka je prostitutka," je dejal.

Poklonil se je in jo nesel tja v sredino dvorane.

"Nera, je s strastnim glasom šepetal, Nera, kaj ne, da nisi srečna?"

"Gospod, je odgovorila, jaz se vam moram čuditi; mislila sem, da sem prišla v družbo dostojnih ljudi, vi pas govorite, kakor bi bili v bordelu . . ."

"Ampak . . ."

"Nič ampak! Neolikani ste, gospod!"

"Oprostite, prosim!"

"Dobro je. Plešiva, govoriti ni treba! Saj mi itak ne morete povedati nič pametnega!"

Njen glas je bil rezek in zapovedujoč. Streslo ga je in ni se mogel otresti zavesti, da je pred njo majhen, pritlikav. Saj mu ni nič takega rekla; le v glasu njenem je ležala tista sila, ki ga je tlačila k tlom.

Pri mizi sta sedela Ladavac in Rappija.

Dalje prihodnjé.

Kdo je predsednik?

Reza: "Ti, slišiš Jerry, kdo pa je sedaj ameriški predsednik?"

Jerry: "Zakaj — ?"

Reza: "Sem mislila, da je LaFollette; tū berem da je umrl, pa nič ne pišejo da je predsednik."

Jerry: "Čemu si tako mislila?"

Reza: "Zato ker so rekli da če bo LaFollette izvoljen ne bo dela; saj vidiš da si brez dela že osem mesecev."

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Iz Montane.

Ta dopis prihaja iz Corwin Springa iz farmerskih krogov. Dopisi v "Proletarcu" so večinoma iz vrst industrialnega delavstva in rudarjev, prvič ker so med našimi naseljenci v pretežni večini, in drugič ker je "Proletarec" delavsko glasilo. Farmerjev je med Slovenci v razmerju z industrialnim delavstvom malo. Ali naši interesi so enaki delavskim, kajti slovenski farmerji niso veleposestniki, ampak se morajo boriti za svoj obstanek kakor industrialni delavci in izkoriščajo jih isti privatni interesi kakor delavce.

Sledil sem polemiki o vprašanju oblike "Proletarca". Vsi dopisniki so bili soglasno mnenja, da je "Proletarec" potreben, ker zastopa načela in ker je glasilo socialističnega gibanja med slovenskim delavstvom v Ameriki.

Med nami je vprašanje, kako razširiti ta list. Jasno je nam vsem, da kjer je Proletarec razširjen, tam vidimo da je precej življenja, bodisi v političnem ali prosvetnem oziru. Zato so nekateri priporočali (in še priporočajo) spremembo oblike lista. Ne vem, če bi to pomagalo. Povečanje da, ker bi povečan list nudil več gradiva. Oblika pa ne bo delala razlike. Spremenitev v formo navadnega časopisa bi listu najbrž škodovala.

Res je, da se nevedneži, katere se skuša pridobiti da se naroče na "Proletarca", izgovarjajo na razne načine. Platnice jim ne ugajajo. Rdeča barva jim ne ugaja. Oblika jim ne ugaja. Novic pogrešajo. "Lepih" povesti ni zadosti v njemu. Ako iztisnemo vse take in podobne izgovore, bomo dobili sumo, da se taki ljudje branijo "Proletarca" zato ker je socialističen list, zato ker jih uči, zato ker jim po pravici pove, da so ljudje sami krivi vsega zla na svetu. "Proletarec" uči, ljudje pa se neradi uče, branijo se znanja, branijo se organizacije, in se zadovoljujejo z "novicami" in "lepimi" povestmi. Tudi zabavljajo radi, posebno še proti tistim, ki jim hočejo pomagati.

Slovenski delavci po industrialnih okrožjih in v rudarskih naselbinah, vi ste v stanju, da dvignete socialistično gibanje med nami in razširite "Proletarca". Vi, ki živite kompaktno skupaj, morete doseči lepe uspehe tudi na prosvetnem polju. Vi, ki tvorite velike slovenske kolonije, lahko dvignete ugled našega naroda! Ne samo naselbine po vzhodu, ampak tudi na zapadu. Kje si, Butte?! Koliko storite vi, slovenski premogarji v Montani, Wyomingu, Utah in Coloradi? Kaj dela slovenska naselbina v Denverju in Pueblu?

Pet tisoč slovenskih delavcev v J. S. Z.! Štiri sto slovenskih socialističnih klubov! Štiri sto socialističnih klubov, ki bi vršili ne le politično, ampak tudi kulturno delo!

Ali je to nemogoče?

Bil sem v tovarnah in rudnikih predno sem postal farmer. Danes premišlujem, čitam in zasledujem poročila, pa prihajam do zaključka, da bi lahko izvršili ogromnega dela z malim trudom in malimi prispevki, če bi hotelo delati vsaj pet tisoč delavcev za skupno stvar, vsaki kolikor bi mogal in vsaki po svojih močeh. Tudi nas farmerje bi to veselilo in če bi kaj mogli, bi tudi pomagali. — *Montančan.*

Minneapoliska konvencija socialistične stranke.

MINNEAPOLIS, MINN. — Druga konvencija članstva socialistične stranke se je vršila v Minneapolisu dne 20.—21. junija, katere so se udeležili člani soc. stranke iz Minneapolisa ter drugih krajev Minnesote, in nekaj iz Wisconsin. Predsedoval ji je E. V. Debs. Udeležba na konvenciji, banketu in dne 21. junija na shodu in pikniku v Camden Parku je bila večja kot se je pričakovalo. Shoda, na katerem je bil Debs glavni govornik, se je udeležilo več tisoč ljudi.

Udeleženci konvencije so obljubili dobiti 5.000 naročnikov na "The American Appeal", katerega bo pričela izdajati stranka januarja prihodnje leto kot svoje centralno propagandistično glasilo.

Pred nekaj tedni so se vršile v Minneapolisu volitve v mestni svet, v katerem so imeli dotodaj socialisti in laboriti (pristaši farmerske-delavske stranke) večino. Izmed sedmih socialističnih in F. - L. aldermanov, ki so kandidirali za ponovno izvolitev, je bilo pet poraženih. En vzrok poraza je bil naval združene reakcije v Minneapolisu na delavsko večino. Drugi vzrok je izdajstvo tistih radikalcev, ki so v zadnjih letih preskočili v kapitalistični tabor. Dokler je bil "radikalizem" v Minnesoti v modi, so bili radikaleci. Kakor hitro se je moda spremenila, so postali hujski agitatorji proti organizaciji zavednega delavstva kakor tisti ki niso nikoli paradirali pod firmo radikalizma.

Kot znano, je v Minnesoti močna Farmerska-delavska stranka, ki je pred par leti izvolila oba zvezna senatorja in dobila močno zastopstvo v legislaturi. Senatorja Johnsona je pri novemberskih volitvah prošlo leto izgubila; zmagal je kandidat republikanske stranke. Ta farmerska-delavska stranka je l. 1923 prišla na višek svoje moči in radikalizma. Mnogo važnih pozicij v nji so v tem valu dobili komunisti ali pa komunistični simpatičarji. William Mahoney, urednik tednika "Minnesota Union Advocate" in eden glavnih voditeljev minnesotske farmerske-delavske stranke, je igral odprto v roke komunistom, danes pa jih — izključuje iz stranke in unij!

Kot znano, je imela minnesotska farmerska-delavska stranka meseca junija prošlo leto v St. Paulu konvencijo, na katero je povabila tudi vse druge delavske politične organizacije in unije. Konvencijo so pomagali aranžirati pristaši W. P. in Foster ter Ruthenberg sta bila njena glavna voditelja. Nominirala je svojega predsedniškega in podpredsedniškega kandidata, sprejela je kopo resolucij in platformo, potem pa se je razpustila. Mesto večje, splošne farmerske-delavske stranke je še ta ki je eksistirala oslABLJENA. Njeni kandidati so po nominaciji La Folletta v Clevelandu odstopili in komunisti so v naglici nominirali Fosterja, ki je dobil v vseh Zed. državah nekaj nad 30.000 glasov. Po ponesrečeni šentpavelski konvenciji so prišle v minnesotski F. L. P. intrige v cvetje. Prejšnji prijatelji so se pričeli psovati, seje so bile burne, debate so prehajale v osebnosti in posledica je bila reorganizacija F. L. stranke, iz katere je Mahoney svoje bivše prijatelje komuniste popolnoma izključil.

Socialisti se kot organizacija niso vmešavali v te intrige. Obdržali so svojo organizacijo v Minneapolisu

in čakali, da se poleže vihar, potem pa pokažejo delavstvu rezultat.

In rezultat je, da minnesotsko delavstvo potrebuje socialistično stranko, ker druge niso mogle nadomestiti to kar je bila socialistična stranka.

Med vojno in po vojni se je ustanovilo več raznih delavskih strank. Komunisti so s pompozno konvencijo pod firmo Fitzpatrickove farmerske-delavske stranke l. 1923 ustanovili v Chicagi "feder. farm-delavsko stranko", od katere ni več ne duha ne sluha. Ob enem je razpadla tudi originalna farmerska-delavska stranka, ki jo je ustanovila čikaška delavske federacija. Komunistična Workers' Party se ni mogla nikjer uveljaviti kot politična stranka. V mnogih krajih, kjer je imela svoje kandidate, je dobila manj glasov kakor pa sekta, ki eksistira pod imenom "socialistična delavska stranka".

Socialistična stranka, v katero so se v zadnjih desetih letih zaganjale ne le kapitalistične sile ampak tudi razne farmerske-delavske stranke, komunisti in konservativni unijski voditelji ter izdajalci, je prestala izkušnjo. Dokazala je, da je v stanju živeti v vsaki krizi, ker ima pogoje za življenje.

Socialistična konvencija v Minneapolisu je računala z dejstvom, da farmerska-delavska stranka v Minnesoti, taka kot je, nima podlage, ki bi ji zagotavljala trden obstoj in raditega je v nevarnosti, da bo sledila vsem drugim takim strankam, ki so se ustanovile po vojni. Njen program se izogiba vsem najvažnejšim ekonomskim problemom in naglašuje le gotove zahteve, ki jih je pobrala iz socialističnega minimalnega programa. Soc. konvencija ni sklenila iti v boj proti farmerski-delavski stranki, ampak sprejela je resolucijo, s katero dovoljuje svojim članom delovati v farmerski-delavski stranki kot posameznikom, ob enem pa je sprejela načrte za reorganiziranje socialistične stranke v Minnesoti, ki bo v sedanji situaciji predvsem vzgojevalna organizacija. Njena naloga je pripraviti zadostno organizirano moč in vzgojiti delavce v socialističnem duhu, da bo v stanju prevzeti vodstvo delavskega gibanja v Minnesoti, kar se bo zgodilo prej ali slej. Socialistična konvencija v Minneapolisu dne 21.—22. junija je pomenila konec socialistične pasivnosti v Minnesoti in začetek novega dela, katerega rezultat bo močna socialistična stranka na severozapadu.—M. K.

Seja hranilnega in posojilnega društva v Canonsburgu.

CANONSBURG, PA. — Delničarjem in drugim nanznamo, da se bo seja "Slovenskega hranilnega in posojilnega društva" v Canonsburgu vršila v četrtek dne 2. junija ob 7. zvečer v dvorani društva "Postojnska Jama" SNPJ. Od države Pennsylvanije smo dobili poslovnico, raditega bo treba na tej seji rešiti več važnih in nujnih zadev. — Odbor.

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — Tony Segina, organizator.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

Za zamorce ni zdravo v Utah.

HIAWATHA, UTAH — V državi mormonizma in sovraštva proti tujerodcem se navadno ne dogaja nič takega kar bi zanimalo širšo javnost. Oblasti so se že mnogokrat proslavile v nastopanju proti delavstvu, posebno proti tujerodnemu. Med nezaželjene spadajo pri nas tudi črnici, katerih je v Utah zelo malo. Dobi se jih nekaj v našem glavnem mestu Salt Lake City in nekaj tudi v drugih mestih. Eden je bil nedolgotega v Price linčan, ker je ustrelil v bližnjem Castle Gate policaja. Niso vprašali, da-li ga je policaj provociral, nihče ni pomislil, v kakšnih okolščinah je bil storjen zločin. "Z nigrom na drevo!" je zavpila drhal. Dve uri ga je mučila in črnc se je zvijal v smrtnih grozah in bolečinah. Obesila ga je na drevo in počasi streljala vanj. Oblasti so nekaj članov linčarske tolpe aretirale, ni pa verjetno, da jih bodo kaznovale.

Delavske razmere so tudi v teh krajih slabe. Premožovniki obratujejo po dva do tri dni na teden. Delo se zelo težko dobi. Slovencev je tod okrog malo. Večina prebivalstva tvorijo domačini, ki so skoro vsi mormonske vere. Njihova inteligenca je nizka. Tudi med Slovenci ni nikakršne razredne zavednosti. Ako nanese pogovor na socialiste, jih preklinjajo. — Poročevalec.

Socialistično gibanje med slovenskimi premožarji v Kansasu.

GROSS, KANS. — Dne 14. junija se je vršila v Edisonu prva konferenca socialističnih klubov J. S. Z. v okraju Crawford, na kateri so bili zastopani klubi iz Arme, Grossa, Edisona in Breezy Hilla. Udeležba je bila nepričakovano dobra. Navzočih je bilo nad dvajset sodrugov, ki so izvolili konferenčni odbor in ob enem sklenili prirediti dne 4. julija skupni piknik na Breezy Hillu. Pričel se bo ob 2. popoldne.

Kakor drugod, je tudi pri nas mnogo govorjenja o naši naprednosti. Sedaj ko se je pričelo z reorganiziranjem stranke zavednega delavstva v tem okraju, ima vsakdo lepo priložnost pokazati naprednost s katero se tako radi ponasamo. Ustanovite socialistične klube v vseh večjih naselbinah! Kjer že obstoje, se pridružite k njim! Izgovori ne drže, kajti delo je v teku. Izgovori v tem slučaju niso drugega kakor znak duševne lenobe. Kdor dela, lahko pogreši tistih par centov za članarino; kdor je brez posla, mu pa ni treba plačati in v tem slučaju je vseeno lahko dober član.

Upamo, da se nam bodo zopet pridružili in postali aktivni vsi tisti "old timerji", ki so včasih delali za stvar.

Razdiralnim agentom ne smemo nasedati. Oni so plačani zato da begajo delavstvo s svojimi frazami. Mi moramo iti s svojim organizatoričnim delom naprej neoziraje se na odkrite in zavratne nasprotnike.

Kot že omenjeno, priredimo v soboto 4. julija skupno veselico, katere eventuelni prebitek je namenjen za potrebe konference, kot za povečanje njene knjižnice, za agitacijo itd.

Sedanja skupna knjižnica obsega okrog sto knjig najboljših slovenskih književnih del. Knjižnica poseduje tudi nekaj angleških knjig. Nabaviti nam bo treba predvsem še dobrih angleških knjig za našo mladino, da jo bomo potem izbraene literature vzgajali v naprednem duhu. — A. Š.

Socialisti v New Yorku v volilni kampanji.

Socialistična stranka v New Yorku je imela dne 20. junija nominacijsko konvencijo za županske volitve, katere se je udeležilo nad 300 delegatov. 121 delegatov je zastopalo socialistično stranko, 86 so jih poslale podružne organizacije Workmen's Circle, 46 delegatov pa so imele newyorške unije, katere koperirajo s soc. stranko. Nekaj delegatov so imele tudi druge delavske politične in progresivne organizacije v New Yorku.

Konvencija je sprejela obširen program za bodočo volilno kampanjo, sprejela je resolucijo proti izreku vrhovnega sodišča glede obsodbe Benjamina Gitlowa, proti imperialistični politiki ameriške vlade v Mehiki in na Kitajskem ter več drugih resolucij.

Za županskega kandidata je bil nominiran sodrug Norman Thomas; kandidat za predsednika newyorškega mestnega sveta je Samuel A. Beardsley in za kontrolerko kandidira sodruginja Harriot Stanton Blatch. Vsi trije so že dolgo vrsto let aktivni v socialističnem in delavskem gibanju ter so znani ne le v New Yorku ampak v vseh Zedinjenih državah. Z nominiranjem teh treh je socialistična stranka dala na čelo svoje kandidatske liste močne in vplivne osebnosti, sposobne voditi uspešno kampanjo.

Zanimivo je, da so provokatorji, ki paradirajo pod imenom "komunisti", skušali razbiti to konvencijo. Povzročili so kraval, izživali delegate, širili letake žaljive vsebine, kričali in tolkli s stoli ob tla, dokler ni konvencija izgubila potrpežljivosti in jih posadila na prosto. Socialistična stranka v New Yorku je prejaka organizacija, da bi ji provokatorji in zapeljani fanatiki mogli škodovati. Uspeli so le v toliko, da so dali kapitalističnim listom nekaj snovi za smešenje delavstva.

Listu v podporo.

IX. Izkaz.

KRAYN, PA.: Frank Bavdek, 50c; po 25c: L. Kveder, J. Naglič, A. Demšar, L. Sterle, D. Ošaben, A. Hribar, Fr. Sluga, J. Ušeničnik, A. Kosca, M. Rus (poslal L. Sterle) skupaj	3,00
CANONSBURG, PA.: Albert Hrast	2,10
CHICAGO, ILL.: Chas. Pogorelec75
CLINTON, IND.: Mrs. Cristina Omahne50
MURAY, UTAH: M. Patrik, 50c; po 25c: Mike Kovacich, Ed. Hofman, John Stepfan, John Pučkar, Jer. Peze, Milan Bilan, Peter Blatnik (poslal Frank Simcich) skupaj	2,25
WINTERQUARTER, UTAH: Thomas Majnik25
KLEIN, MONT.: Peter Jeler25
ELM GROVE, W. VA.: Martin Boučina25
BARBERTON, O.: John Garbar25
PUEBLO, COLO.: Frank Boltezar25
CLARIDGE, PA.: Jacob Jamšek25
BARBERTON, O.: Lovrenc Frank25
CHICAGO, ILL.: John Rajer50
BROUGHTON, PA.: Anton Potočnik15
MASCOUTAH, ILL.: Louis Payer10
CLEVELAND, O.: Louis Kocjan50
Skupaj	\$ 11,60
Prejšnji izkaz	242,83
Skupaj	\$254,43

BREZ NASLOVA

Iskra.

Frančiškanski list ima predolgo in nerodno ime. Čitatelji so dobili glasovnico, na kateri je navedeno vprašanje, katera polovica imena naj se odreže. Ob enem želi še 700 novih naročnikov in obljubuje, ko doseže to število, bo postal dnevnik. Nov tiskarski stroj, namenjen za tiskanje dnevnika, že ropota. Tudi blagoslovljen je že bil. Ali naročnikov manjka in ime je nerodno.

*

Rev. Kazimirju Zakrajšku so pred njegovim odhodom v Evropo poklonili farani čikaške slovenske fare \$1,300 "za pot". To ni mnogo, a vendar boljše ko nič. Nekaj si je tudi sam prihranil, tako da bo za silo lahko izhajal. Ko je pred letom Rev. Plevnik odhajal na obisk v Evropo, je bila jolietška fara bolj liberalna z darom. Dala mu je več tisočakov, da je zadostovalo za pot in mu še nekaj ostalo.

*

Duhovniški stan je težak, pravijo duhovniki. Med Slovenci v Ameriki že ni. Slovenskemu duhovniku v Ameriki ni treba znanja. Glavno je, da razume in pozna "slovensko dušo", pa čisto lahko izhaja.

*

Stvar, ki se nikoli ne dogodi: Vsi socialistični prvaki v Ameriki so na počitnicah. Delavci so poklonili vsakemu \$5,000, da se bodo "bolj dobro imeli".

*

Kdo plačuje Korina Novaka? Pa ne, da bi imel fant "postranske" dohodke? Zadeva je sumljiva. Ako jo hoče kdo preiskovati, ga izključijo, kar je tudi sumljivo.

*

Naslov v 23. številki "Radnika" o položaju v Mehiki:

"Calles prodal Mehiko finančni oligarhiji Zedinjenih držav."

Od ene strani ameriški kapitalisti z ameriško vlado na čelu, od druge katoliška cerkev s svojim aparatom, od tretje komunisti, vse tri skupine skupno proti Callesovi vladi. Čedna kombinacija.

*

Komunisti v New Yorku so se hoteli "združiti" s social-izdajalci in zločinci v soc. stranki. Zahtevali so od nje, da jih sprejme v svoj krog v interesu skupne kampanje za županske volitve. Ker so socialistični delegatje na socialistični konvenciji v New Yorku, na katero so bili povabljeni tudi zastopniki unij in drugih delavskih organizacij, bili mnenja, da bi socialistična družčina umazala komuniste, jim je prijazno svetovala, da bi bilo zanje grdo, če se bi združili z izdajalci, kontrarevolucionarji, lopovi in kakor že imenujejo socialiste. Komunisti pa so se hoteli na vsak način "združiti" in so to pokazali z razgrajanjem. Igra se jim ni posrečila in sedaj se zopet jeze, ker jih izdajalski socialisti niso hoteli v svojo sredo. Smola je smola.

Oglašajte priredbe klubov in društev v "Proletarcu".

Podružnica stavbinskega društva v Aurori, Ill.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 14. junija je bila v Aurori organizirana podružnica znanega čikaškega "Jugoslovanskega stavbinskega in posojilnega društva," v katero je pristopilo osemnajst novih članov, ki so vzeli 235 delnic. Za zastopnika je podružnica izvolila Mr. Jerry Verbiča, 635 Aurora Ave. On bo prejemal vplačila na delnice in zastopal podružnico v vseh zadevah, tikajoče se Jugoslovanskega stavbinskega in posojilnega društva. Z Verbičem je naša organizacija dobila zelo dobro in ugledno moč.

Stavbinska društva so pod kontrolo države in poslujejo kakor določajo zakoni, nanašajoči se na take združne organizacije. Vsote, vlagane v stavbinska društva, so varne. Stavbinska društva v Ameriki so nastala, ker jih je delavsko ljudstvo potrebovalo. Nešteti družinam so omogočila priti do lastnih domov. Ni čuda, da imajo stavbinska društva tak ugled in da uživajo zaupanje!

"Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo" zboruje vsak petek večer v dvorani SNPJ. Društvo ima tudi svoje zastopnike, oziroma podružnice, na čikaški "north side", v Aurori in v soseščini Lincoln in 22. ceste.

John Steblay, tajnik.

Članstvu kluba J. S. Z. v Sheboyganu.

Na zadnji seji kluba št. 235, J. S. Z. je bilo sklenjeno, da se bodo odslej vršile naše seje vsaki prvi torek v mesecu ob 7:30 zvečer v navadnih prostorih, in ne več ob nedeljah kot sedaj. Sodrugi, udeležujte se sej in pripeljite vaše somišljenike seboj. — L. MILOSTNIK, tajnik.

Agitatorji na delu.

Naročnin na Proletarca so poslali:

Mrs. Cristina Omahne, na agitaciji v Minn.	10
John Jankovich, Barberton, O.	10
John Kosin, Girard, O.	7
John Tancik, Girard, O.	6
Anton Žagar, Chicago, Ill.	6
Jernej Kokelj, Irwin, Pa.	5
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	4
Jos. Volk, Cleveland, O.	4
Frank Podboj, Park Hill, Pa.	3
Tony Zalar, Lloydell, Pa.	3
Lucas Butya, Moon Run, Pa.	3
Anton Maslo, Greensboro, Pa.	3
Frank Bregar, Avella, Pa.	2
Bias Novak, Chicago, Ill.	2
John Čebular, Vandling, Pa.	2
Frank Benchina, Chicago, Ill.	2
Jos. Ovca, Springfield, Ill.	2
Jacob Arch, Mulberry, Kans.	1
Anton Vičič, Waukegan, Ill.	1
John Krebelj, Cleveland, O.	1
Mrs. Frances Zakovšek, North Chicago, Ill.	1
Peter Zmrzlikar, Scofield, Utah	1

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seja soc. kluba št. 27, JSZ. se vrši vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov; čimveč nas bo tem lažje bomo vršili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec maj 1925.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izjemne znamke	Prejemki	Gl. stanu stranke	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Waukegan, ...	23	8	5	9.70	\$ 3.90
Carlinville, ...	20	13	..	10.55	1.10
Springfield, ...	5	4	2	2.9090
Nokomis, ...	3	3	..	1.9560
Chicago No. 1, ...	40	10	..	15.50	5.00
Chicago No. 224, ...	27	6	..	10.20	\$20.25	\$16.20	1.30
INDIANA:							
Clinton, ...	4	5	..	2.95	1.12	.90	.90
KANSAS:							
Gross, ...	2	4	..	2.0060
Mulberry, ...	12	..	10	3.60	1.20
Edison, ...	6	2	..	2.50	3.25	2.60	.80
MINNESOTA:							
M. at L., ...	390	.37	.30	.30
MICHIGAN:							
Detroit, ...	30	..	8	9.00	3.75	3.00	5.70
MONTANA:							
Stockett, ...	22	6.60	2.75	2.20	2.20
OHIO:							
Collinwood, ...	12	3.60	1.20
Girard, ...	30	9.00	3.00
Cleveland, ...	60	10	..	21.50	7.20
M. at L., ...	13	3.90	1.30
Barberton,	15.63	12.50	4.00
OKLAHOMA:							
M. at L., ...	12	3.60	1.50	1.20	1.20
PENNSYLVANIA:							
Library, ...	7	4	..	3.50	1.10
Moon Run, ...	39030
Lloydell, ...	30	6	..	11.10	4.20
Homer City, ...	10	3.0090
Canonsburg, ...	17	1	..	5.45	1.80
Avella, ...	5	4	..	2.9090
Herminie, ...	9	3	..	3.75	1.20
Sygan, ...	15	4.50	1.50
Harwick,	6	..	2.1060
Cliff Mine,	5	..	1.75	1.20
Renton, ...	2	3	..	1.65	16.25	13.00	.50
WISCONSIN:							
Milwaukee, ...	20	6.00	2.50	2.00	2.00
WEST VIRGINIA:							
M. at L., ...	6	1.80	.75	.60	.60

Skupaj . . . 448 97 20 \$168.35 \$68.12 \$54.50 \$59.20

	Rednih	Dualnih	Izjemnih
Znamk na roki 1. maja	195	271	88
Prejeli iz gl. stana	500
Skupaj	695	271	88
Razpečanih tekom meseca	448	97	20
Na roki 31. maja 1925	47	147	68

TAJNIŠTVO J. S. Z.

Edini poklic.

"Močni ste, izgledate zdravi — čemu beračite?"

"Gospa, to je edini poklic, pri katerem se gentlemanu, kadar hoče nagovoriti lepo damo kakor ste vi ni treba formalno predstaviti."—Toronto Telegram.

WAUKEGANSKA POŠTA.

Ni vse delo za narod kar nosi masko "dela za narod". Mnogi pravijo, da so za napredek delavstva in da so "za" marsikaj drugega, posebno za "napredek". V vsaki naselbini se v večji ali manjši meri neprestano ponavlja pripovedka o naprednosti.

Čitaš — papir je potrpežljiv — iz te ali one naselbine o njenem velikem napredku. Greš in ga iščeš, — ni ga. Samo legenda napredka. Našel pa boš:

Osebna sovraštva.

Natolcujoče rojake in rojakinje.

Politične spletke najnižjega kova.

Ljudi, ki so komaj odvezli škapulir z vratu, pa govore kakor da imajo vse znanje sveta v mazincu.

Ljudi, ki so že davno pozabili kar ti veš.

Ki so socialisti zato ker čez teden parkrat pozabljajo "čez farje", v nedeljo ga pa podpirajo in ga najemajo za izvrševanje verskih ceremonij.

Zavist, mržnje, maščevalne naklepe.

In baro — centrum dela za narod! Why not?

Recimo, da ima naselbina kulturna in druga društva, če že ne drugače kulturna, vsaj po imenu. In? Da, in tudi v njih najdeš vse to kar smo našli prej: osebne prepire, zavist, sovraštvo, intrige!

Ali ste že kedaj študirali svobodomiselnost nesvobodomiselnih rojakov? Z eno nogo so v cerkvi, za cerkvene ceremonije plačajo kakor pravi katoličani, socialistično delo in delavsko gibanje sovražijo enako kakor katoličani ala Zupan, pogrebnik Grdina in bivši svobodomiselní veljak Lojze Pirc.

Narodni dom! Zgradili smo Narodni dom, ponos naselbine, znak našega napredka. Tako pravimo povsod kjer imamo slovenske domove. Toda zidovje samo na sebi še ni znak napredka. Povsod je zahtevalo napora in gmotnih žrtev, da se jih je zgradilo. Toda ali so ti domovi povsod tudi resnična kulturna središča? Ali niso morda v večina slučajih le zbirališča rojakov, nekak "social center"? Koliko resničnega kulturnega dela smo izvršili v preteklem letu? In poprej? Kje? Iskra je v svoji koloni v Proletarcu pred par tedni podal precej jasno sliko legende napredka med našim ljudstvom.

Gibanje, malo ali veliko, mora imeti namen, program in cilje. Ako je namen izobraževalno delo, ga je treba izvrševati. To ni lahko delo, ker zahteva znanja. Ali če hočemo biti namenu zvesti, se ga lahko izvršuje.

Bedasti fanatiki, ki so mislili da bodo s prohibicijo napravili iz ameriškega ljudstva trezne svetnike, so dosegli cilj v obratnem smislu: posledica prohibicije je več hinavščine, več korupcije, več pijančevanja, več trošenja energij, več fizičnega in duševnega propadanja, več blaznežev, več mizerije in brutalnosti, in nadalje:

Ustvarila je nov poklic, novo trgovino "butlegerstva". To je danes že industrija! Njeni poglavarji so mnogokrat vodilne glave "narodnih" ustanov; vodijo jih za svoje interese; na seje uvajajo prepir radi svojih privatnih interesov; razpravlja se na sejah radi njihovih

interesov. Kultura pa leži v kotu zaprašena, suha in pozabljena, kakor egiptovska mumija.

Skoro vsakemu je znana pravljica o babilonski zmešnjavi. Gradili so stolp in izgledalo je da bodo zgradili nekaj velikega. Ali glej, zgodilo se je, da so se ljudem zmešali jeziki in sledila je vsled zmešanih jezikov velika zmešnjava.

Pravljica o babilonski zmešnjavi se stalno ponavlja. Ljudje drug drugega ne razumejo, pa čeprav govore vsi enak jezik. Kriče, lica se jim napenjajo od togote in besede teko iz ust vse križem.

Za zagrinjalom pa čaka narodni voziček, da bi ga kdo peljal naprej. Voznika pa od nikoder ni.

Ivan Cankar je bil rojen na Vrhniki. To vedo posebno njegovi ožji rojaki. Njegova dela pozna le malo Slovencev. Malo jih je, ki bi jih čitali. Zelo redki so, ki bi imeli v svoji knjižnici par njegovih knjig. Drugače smo vneti narodnjaki, z vihrajočo slovensko trobojnico napredni korenjaki.

Pri društvu ki stoji na napredni podlagi, se pripravimo šest mesecev radi maškarade in šest mesecev radi piknika.

Semenj nima predsednika, na pravil, ne idealov. Na semnju prevladujejo mešetarji s svojim krčanjem. "Taki ste kakor da bi bili na semnju", pravimo, če hočemo karakterizirati kakšno stvar, ki bi po svojem ustroju ne smela biti "semenj". To je zapisano kot migljaj tistim ki mislijo da so seje organizacij semenj.

Recimo, da ima ta ali ona organizacija 400 članov. Take organizacije namreč med nami res obstoje. Seje pa se udeleži 24 članov z odborniki vred. In še to je, kakor bi rekel Amerikanec, "mašina". Ali je to rezultat desetletnega dela za narod?

Če pišeš resnico, pravijo, da delaš "zdražbo". Če pošteno kritiziraš, pravijo, da zaničuješ naselbino. Če ji želiš napredek, pravijo, da razdiraš delo "za napredek".

Čemu delati nova pravila? Ako se prejšnjih nismo držali, zakaj bi se novih? Ostanimo rajše pri idealu Babilonskega stolpa.

Za boljši afekt bi bilo priporočljivo, da bi imeli na naših zborovanjih vsaki svoj gramafon. V tem slučaju ne bi smeli pozabiti plošč "Kranjska ohcet" in R. Danilov "Kranjski piknik".

Šolske vaje.

Profesor: "Ali vam to vprašanje dela tako težke preglavice?"

Dijak: "Vprašanje ne, ampak odgovor mi belí lase."

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — Organizator.

Moji spomini na ustanovitev "Proletarca".

Thomas Petrich.

Bil sem šestnajst let star, torej še "poba", ko me je moj brat Frank vabil obiskovati seje prvega slovenskega socialističnega kluba (sedaj klub št. 1, J. S. Z.) v Zedinjenih državah. Klubove seje so se v začetku vršile večinoma na domovih sodrugov, kasneje, ko je bilo zbrana že večja grupa, se je pa prostor za seje našlo v Narodni dvorani na vogali 18. in Center Ave. (sedaj So. Racine Ave.). Klub je zboroval razun v tej tudi v nekaterih drugih dvorana.

Malo jih je bilo vztrajnih sodrugov. Prihajali so in odhajali. Drugi so delali, ker so verovali v socialistično gibanje in v njegove naloge ter v končno zmago. Vedeli so, da je začetek težak, zato niso obupali. Bil sem mlad in socializma nisem poznal. Vedel sem o njem da ima gotove namene, da se bori za delavce, da boče ves svet spremeniti v eno ogromno republiko, vedel sem, da ga duhovniki ne marajo in vedel sem, da so ga obsojali katoliški in drugi nazadnjaški listi, da so rohnili proti njemu na prižnicah in da socialisti tudi med ljudstvom niso posebno priljubljeni.

"Kaj pa bodo ti delavci naredili?" sem si mislil, ko sem premišljeval, kako jih je malo in kako brez moči so. Med ljudstvom so imeli samo "gospodje" ugled in vpliv. Gospod pa po nazoru naših ljudi ni bil nihče kdor ni bil duhovnik. Ti-le socialisti pa morajo služiti kruh v tovarnah kot vsakdo drugi. Rad priznam, da sem imel od začetka zelo malo upanja in vere v te "pridigarje" nove bodočnosti.

Duhovniku je bila njegova obleka garancija, da velja med preprostim, vernim ljudstvom za učenjaka. "Gospod vse vedo!" Advokat se je sicer tudi učil, toda le to kako odirati kmeta, je modroval naš človek. Duhovnik pa se razume na "črne bukve", on se pogovarja z bogom, on je božji namestnik na zemlji — duhovnika se je smatralo za nekako nadnaravno bitje, ki se je od svetnikov in drugih nadnaravnih bitij razlikoval samo v tem da je imel tudi telo in ne samo duh. Kako naj delavec kaj ve, če ni "gospod"? Ljudi ki tako mislijo je tudi danes veliko.

Bil sem eden najmlajših med posetniki takratnih sej kluba št. 1. Udeleževal sem se jih pod vplivom svojega brata in ne vsled kakega navdušenja za socializem, ki ga v meni še ni bilo. Zanimalo pa me je vse o čemur se je govorilo in razpravljalo. Čital sem razne knjige in članke, tikajoče se delavskega gibanja in njegovih bojov proti kapitalizmu. Čital sem in mislil, pri tem pa so mi uhajale pred oči prejšnje slike, ki jih človek dobi pri sovražnikih socializma. Duhovščina je na vse pretege odvrčala delavce obeh spolov od novega nauka. Socialiste je krstila z antikristi, ki ponujajo duše in telesa, uničujejo družine, rušijo domove, strežejo po življenju duhovnikom, vladarjem, papežu in gospodarjem. Klub št. 1 je bil centrum takih "antikristov" med ameriškimi Slovenci. Socialistični pokret je povzročil v nekaterih glavah in vladah silen strah. "Kaj če ta pošast zavlada?" so se vpraševali. In nekateri so zaključevali, da je to vsak čas mogoče. In kdo ve, morda bodo socialisti tudi v Ameriki kmalu na vladi. Pa so ugibali: morda bodo dobili vlado l. 1912. Ne, to je še prekmalu, je modroval drugi. Tretji pa je rekel: Nič se ne ve, morda bomo imeli vse

v svojih rokah že čez par let! Taki so torej ti-le "antikristi"! Glej, noben ni taka pošast kot so jih nam slikali: rdeča, z rogovi, parklji in z razcepljenim repom.

S časoma se je pridružilo socialističnemu klubu št. 1 tudi več hrvatskih delavcev, ki v pokretu niso bili novinci. Poučili so se o delavskem gibanju že v starem kraju in nekateri so bili že tam aktivni sodrugi. Dve leti po ustanovitvi "Proletarca" so ustanovili hrvatsko-srbsko socialistično glasilo "Radnička Straža", kateri so slovenski sodrugi dali vso mogočo pomoč.

Pred ustanovitvijo "Proletarca" so se naši-sodrugi posluževali kolon "Glasa Svobode", katerega so tudi razširjali kot socialističen list. Od začetka je šlo gladko, toda interesi sodrugov niso bili vselej tudi interesi lastnika "Glasa Svobode". Socialistom je bilo samo za socialistično gibanje, lastniku lista pa so bili tam, kjer se je šlo za privatne koristi, privatni interesi več kakor pa kakšno socialistično gibanje. Več dopisov in člankov, ki so mu jih poslali v objavo socialisti, je odklonil, in tako se je spor ostril. Za svoje ozadje je imel ta spor kliko v SNPJ., v kateri se je utrdila in pokazala nevarne koristolovske tendence. In mesto da bi "G. S." pomagal socialistom, ki so hoteli da bi jednota služila članstvu in nikomur drugemu, je prehajal na stran brezbarvnih koristolovcev.

Dobro se spominjam nekega piknika društva v Chicagi l. 1905. Pokojni M. K., ki je imel v jednoti odgovorno pozicijo, je napravil s svojimi zastopniki v imenu društva Slavija (št. 1 SNPJ.) dogovor za skupen piknik z društvom sv. Štefana, KSKJ. Sodelovala so tudi druga katoliška društva. Tega piknika, ki se je vršil precej daleč ven Chicage, sem se tudi jaz udeležil, ker sem se rad vozil. Član "Slavije" nisem bil. Pokojni Konda mi je ob tej priliki potožil, da se več članov "Slavije" ni udeležilo piknika. Potem je radi te afere prišel protest od Simona Kavčiča, ki je istotako prejel vstopnico na ta piknik od SNPJ. kot član jednote, toda na vstopnici je bil pečat društva sv. Štefana, in raditega je protestiral; dejal je, da je bila SNPJ. ustanovljena zato da bo slovensko delavstvo imelo organizacijo katera ne bo pod vplivom klerikalcev, s takimi priredbami pa se jim igra zopet v roke. "G. S." ki je bil glasilo jednote, njegovega dopisa ni hotel priobčiti, dasi so zahtevali tudi čikaški člani (sodrugi) svobodo izražanja v glasilo.

Tako ni moglo iti dalje. Slovenski socialisti so potrebovali svoj list, kajti brez tega pripomočka se ne bi mogli uspešno boriti proti številnim sovražnikom. Agitacija za ustanovitev lastnega lista se je pričela. Sodrugi v Chicagi so izvršili pripravljalo delo, zbrali nekaj sredstev, pripravili spise, in se obrnili za pomoč tudi na zunanje sodruge, ki so se tudi odzvali. Ali ker je bilo zavednih delavcev takrat malo med nami, odziv ni bil velik. Na člane SNPJ. je bil razposlan apel, v katerem jim je bilo pojasnjeno, kaj se godi za kulisami. Opozorilo se jih je na nevarnost, ki preti organizaciji, in na tisti apel se je odzvalo precej članov, ki so vsi soglašali, da je ustanovitev pravega delavskega lista nujno potrebna.

Meseca januarja l. 1906 je izšla prva številka "Proletarca", glasilo in last delavstva, organiziranega v JSZ. Malokdo danes vpoštevata, kako velikega pomena je bil "Proletarec" za zdrav razvoj SNPJ. Na njegove zasluge pozablja celo taki, katerim so znane. "Proletarec" je bil namreč vodnik SNPJ. in vodil jo je po pravi poti. Nič ne bi škodilo, če bi šla jednota še dalj po tej poti

in postala stoddotno trdnjava zavednega delavstva, stremečega po znanju in po vsem kar osrečuje človeka. Od začetka so se rinili v njo breznačajneži in pijavke. Vzelo je mnogo bojev, da se jih je odtrgalo od njenega telesa. A zastrupljali so ji tudi dušo in zopet so bili boji, da se uniči njihovo pogubonosno taktiko.

Kot žarkomet je "Proletarec" razsvetljeval slabe značaje in razgaljal njihove zle namene. Ker niso mogli dalje v kalnem ribariti, so se odstranili. Upanja pa niso nikoli izgubili. Morda le pride prilika, ko se bo mogoče pririniti na vodstvo. In tako nekateri ribarijo tudi sedaj s takimi nameni in cilji. Naj nikar ne mislijo, da jih nihče ne vidi. Tudi zanje imamo pripravljeno razočaranje!

Toliko sem omenil o "Proletarcu" z oziroma na njegovo razmerje do SNPJ. Za te svoje zasluge zasluži več kakor zahvalo. In "Proletarec" se še vedno bori kakor se je proti vsemu kar je delavstvu škodljivega in proti krivicam, pa naj se dogajajo v podpornih organizacijah ali kjerkoli.

Najboljše priznanje "Proletarcu" je, da ga širimo in da jačamo socialistično organizacijo. Edino ta je na katero se brez skrbi zanašamo. Edino ta je, ki bo v časih nevarnosti stala v prvih linijah v borbi za svobodo, pravico in resnico!

Taki so moji spomini v teh dneh, ko razni namišljeni preroki v prodanem listu s prodanim urednikom zmerjajo in se pene jeze, ker ne morejo uničiti sad dvajsetletnega dela. "Proletarec" je rezultat naporov tistega delavstva, ki je hotelo SVOJ l'st. Ni bil kupljen in ni bil prodan. Nastal je iz potrebe, ne radi provokatorstva. Urednika mu ni bilo treba kupiti, kakor je slučaj pri listu, ki si je nadel krinko "edino pravega radikalizma".

Provokatorji, ki imajo zaslombo v listih "novega razodetja", blufajo delavce, da bo svet odrešen kadar bo poraženo socialistično gibanje. Noben zaveden delavec ni tako naiven, da bi jim veroval. A vsi delavci niso zavedni, in niso vsi trdni. Tem hočejo omajati vero v pravično stvar socializma, in to je, kar hočejo kapitalistični interesi.

Pred dvajsetimi leti sem bil izvoljen za razpošiljalca "Proletarca". Malo ga je šlo med ljudi, in malo je bilo delavcev, ki bi se potrudili čitati ga. Tisti ki so se ga oklenili, so predstavljali najrazumnejši del v naši javnosti, in tisti ki ga čitajo in podpirajo danes, so istotako najrazumnejši, najaktivnejši in najbolj napredni del našega ljudstva v tej deželi.

Koliko Nemci pokade?

Statistika ki jo je objavila Nemška zveza tobačnih trgovcev izkazuje, da so Nemci l. 1924 pokadili 6,500,000,000 smodk in 25,000,000,000 cigaret. Za smodke in cigarete so l. 1924 plačali nemški kadilci \$885,000,000.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V COLLINWOODU.

Seje kluba št. 49 JSZ. se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldan v Kunčičevi dvorani, Waterloo Rd. Vse tiste ki simpatizirajo z našim gibanjem vabimo v naš krog. Sodrugi, agitirajte za pojačanje kluba! Udeležujte se redno sej, kajti agilnost organizacije je odvisna od agilnosti članov. — Tajnik.

Poročilo o akciji za slovensko šolo v Clevelandu in odgovor A. Gardenu.

Ludvik Medveshek.

V Clevelandu se je pričelo z živahno agitacijo za ustanovitev slovenske šole. Akcijo je podvzel direktorij S. N. Doma, kateremu je bila ta naloga dana še na letni delniški seji meseca decembra 1923, katere naloge pa ni preje začel izvrševati, ker je eno leto, namreč 1924—25 dramatično društvo "Ivan Cankar" vodilo šolo za mladino.

Namen šole je podučevati tu rojene otroke tujezemcev, da se vsled znanja materinega jezika bolje razumevajo s svojimi stariši in da se jih odtegne postavljanju po cestnih vogalih ter naredi iz njih boljše člane človeške družbe. Nikakega šovinizma se ne bo vpeljavalo v šolo. Ta ideja se strinja s priporočili in mnenjem urednika svobodomiselnega češkega lista "Děný Listý" Mr. Jos. Martineka, ki je bil sam učitelj in je 10 let podučeval češko mladino.

Direktorij S. N. Doma je izvolil iz svoje srede šolski odsek 5 članov, ki so: Erasmus Gorshe, Joseph Jauch, Ludvik Medveshek, Joseph Skuk in Louis F. Truger. Na dan 29. maja 1925 je bil sklican sestanek uradnikov društev, ki so delničarji in lastniki S. N. Doma in vseh prijateljev šole. Na tem sestanku se je gori omenjenemu šolskemu odboru dodalo še 3 člane in sicer: Dr. F. J. Kern, Rudolf Perdan in gđc. Mary Grill.

Ta celoten odbor je imel svojo sejo dne 19. junija 1925, na katero je povabil gori omenjenega Mr. J. Martineka, ki se je vabilu odzval in se udeležil te seje, ter podal obširno poročilo o sistemu ki ga imajo Čehi, ter so glavne točke njegovega govora sledeče:

Čehi so pričeli s šolo že pred 50. leti, toda dolgo ni bilo posebnega uspeha, to pa radi tega ker niso imeli stalnega učitelja; isti so se skoro vsako leto menjavali in posledice so bile, da je vsak pričel od kraja in tako je napredek izostal. Pred približno 20 leti pa so začeli ustanavljati društva, ki so propagirala idejo za šolo in skrbela za to, da so se začele izdajati potrebne šolske knjige, kajti izkazalo se je, da starokrajske šolske knjige niso odgovarjale tukajšnjim potrebam in razmeram, a tu tiskanih oziroma izdanih ni bilo na razpolago, ker je manjkalo sposobnih moči, ki bi bile izdale primerno učno knjigo.

To je bil začetek napredka; od takrat naprej se je šolstvo vidno izboljševalo. Ustanovila so se društva v New Yorku, Chicagi in seve tudi v Clevelandu, ki so bila v tesni zvezi. Dobilo se je iz starega kraja izvežbanega učitelja Mr. Beneš-a, brata češkega ministra Beneša, ki je pričel spisovati nove za tu primerne knjige, katere so potem omenjena društva založila in izdajala. Spremenil se je tudi učni načrt, ter se prilagodil ameriškim razmeram.

Sedaj imajo Čehi 5 šol, v katere pohajajo otroci svobodomiselncev, in 6 katoliških šol. Vse te šole se nahajajo v 6. okrajih kjer žive Čehi v večjem številu. Katoliške šole so dnevne. V njih se podučuje v češčini samo verouk in češki jezik, ostali predmeti se uče kot na vseh javnih ameriških šolah v Angleškem jeziku. V te šole pohaja 3000 otrok. Šole svobodomiselncev pa imajo samo 3 ure poduka na teden ter pohaja v iste 800 otrok, ki hodijo drugače v ameriške javne šole. Vzdrževanje teh 5 šol stane letno \$5,000, dasi učitelji ne do-

be več kot \$4 za tri učne ure na teden, torej delujejo za NAROD.

Šolske sobe so na razpolago brezplačno, ker je v vsakem Domu kjer je češka dvorana tudi soba za šolo, tako, da so Domovi Čehov ob enem tudi šola. Za pokrite omenjenih izdatkov potrebno-svoto se dobi potem prostovoljnih prispevkov, nekatera društva pri-spevajo po \$5, druga več, nekatere celo po \$100 letno; toda to še ne krije vseh stroškov, vsled česar se obdr-žava vsako leto takozvani "češki dan", na katerem se nabere od \$1.000 do \$1.500. Delo za šolo je težavno in trudapolno, kajti občinstvo se ne zaveda dovolj svoje narodne dolžnosti.

Začetkoma je bil poduk posnet po starokrajški metodi, to je, rabilo se je starokrajške knjige in začelo poduk z abecedo. Ker se ta sistem ni izkazal praktičnim se je leta 1914, ko je prišel učitelj Mr. Beneš iz starega kraja, začelo upeljavati nov učni red po ameriškem načinu in novi sistem se je izkazal za vporabljev in koristen. Ako se hoče otroka čimbolje priučiti materinega jezika, je potrebno pričeti ga učiti z izgovorjavo. Slovnica za začetek ni priporočljiva in s podukom jezika se ne sme čakati do 7. ali 8. leta, ampak treba začeti že s 4. ali 5. letom otrokove starosti, kajti če se s poukom pozneje začne, je učitelju težko v kratkem času doseči zaželjeni uspeh. Prvi poduk naj bo doma v družini, potem se smemo nadejati-dobrih uspehov. Najboljši učitelj doma je stara mati, ona zna otrokom pripovedovati povesti in bajke in tako jih uči jezika, za to so tudi otroški vrteci najboljši začetnik poduka za otroke.

Ako otrok z 8. leti še ne zna materinskega jezika, ga je potem težje priučiti kot onega ki se je istega do 8. leta že precej naučil. Zgubi se najdragocenejši čas ako se z učenjem ne prične doma. Da se doseže večje uspehe treba združiti ameriško šolo z našo s tem, da se uči najprvo one črke katere so enake v angleščini in v našem jeziku. Ta sistem je veliko boljši kot stari po katerem se je pričelo učiti z ABC. Slovnico se jih uči indirektno. Starokrajška slovnica ni priporočljiva. Otrok nikar siliti ponavljati besedo ampak treba jih pustiti, da sami začno skušati pravilno izgovarjati besede. Učitelj ne sme preveč govoriti, ampak treba dati priložnost otrokom, da govorijo kolikor mogoče veliko. Zgodovina se naj prično učiti še le v tretjem ali četrtem letniku ziroma razredu. Ako se začne učiti takoj spočetka, ni uspeha, kajti v treh učnih urah na teden se ne da vse naučiti.

Nikar ne mislimo, da zamoremo mladino obdržati za naš narod samo potom šole, šola mora biti, toda potrebno je troje, to je najprvo učenje v družini, potem šola in slednjič telovadba. Le v zvezi s temi pripomočki smemo pričakovati pravi uspeh.

Učitelj mora imeti dobro razsodnost; ne sme pomenjati starokrajške, pač pa ameriške šole, poznati mora torej sistem ameriških šol. Starokrajški učitelji v večini niso dobri za poduk naše mladine, dokler ne poznajo popolnoma ameriškega življenja in navad kajti tukajšni otroci imajo čisto drugačne pojme kot starokrajški, ki jih je treba dobro poznati. Začetek učenja je v izgovorjavi in potem petja. Za otroške vrtece je kot učitelj ženska najboljša ker zna z otroci bolje ravnati in ima več potrpljenja kot moški.

Spočetka se je podučevalo po javnih šolah po šolskih urah, kar pa ni bilo praktično. Sedaj imajo šolo v svojih narodnih domovih, ker ima vsak Narodni dom šolsko sobo. Poduk se sedaj vrši ob sokotah in nede-lijah. Spočetka se je učilo v dvoranah v katerih ni bilo šolskih klopi. Otroci so se počutili preveč domače in

vsled tega disciplina ni bila taka kot če so v šolski sobi pravilne šolske klopi, ker se potem otroci počuti-jo, da so v šoli in se jim zdi, da so tudi primorani se ravnati kot v šoli.

Ko otroci dopolnijo 14. oziroma 15. leto, se jih za-more držati skupaj le ako se jih podučuje v petju, ple-su in telovadbi, vsled česar je potrebno, da se ustanav-ljajo društva, ki goje te predmete; v teh društvih se sicer govori večinoma angleško, toda duh ostane vsled tega vedno le oni v katerem so otroci vzgojeni in otro-ci so ponosni ako se čita v angleških listih ali revijah o njih narodnosti v pohvalnem smislu.

Šolske knjige ne smejo biti preveč suhoparne; ko-likor mogoče veliko število slik so naj nahaja v njih in pa kratke, podučne in ob enem mične povesti, ki pripeljejo otroka do veselja z zanimanjem čitati knji-go pisana v materinem jeziku.

S šolo v kateri se podučuje materin jezik, se vzgo-juje mladino, kajti isto se odtegne postopanju po ce-stah in vogalih, ter se naredi boljše člane človeške družbe. Učitelji ameriških javnih šol so že večkrat po-trdili, da se otroci ki pohajajo poleg javnih šol še šolo v katerih se jih podučuje njih materin jezik, bolje uče, kajti oni imajo več skrbi za šolo in učenje kot otroci kateri imajo preveč časa na razpolago, ter istega ugo-nobe s postopanjem.

Mr. Martinek omenja, da je od mladine ona ki je tu rojena od tujezemcev veliko bolj podvržena sla-bim vplivom in da prej zaide na slaba in kriminalna pola kot ona ki pride v zgodnji mladosti iz starega kraja. Razlogi za to so, ker tu rojena mladina nima to-liko stika s stariši, ker ne razume dovolj materinega jezika in jo vsled tega stariši ne morejo dovolj podučevati in odvrniti od slabih družb, zatorej je potrebno, da stariši že v zgodnji mladosti uče otroka materinega jezika in ostanejo s tem z otrokom v vedno boljših stikih kot oni ki prepuščajo, da otroci govore samo angleško in se s tem odtujujejo starišem, ker jih do-volj ne razumejo.

Mr. Martinek priporoča, da se naj šolo začne s tem, da se

a) ustanovi otroške vrtece za otroke v starosti od 4. do 8. leta;

b) da se ustanovi razred za otroke v starosti od 8. do 12. leta, v katerem razredu se naj podučuje ma-terin jezik, z izgovorjavo, petjem in pripovedovanjem povesti;

c) da se za otroke od 12. leta naprej ustanavlja družabne klube v katerih se podučuje petje, ples in te-lovadba, ter se naj skupno deluje z že obstoječimi te-lovadnimi klubi.

Vsem tem izvajanjem Mr. Martineka je sledilo ži-vahno ploskanje, kajti kar nam je povedal je za nas velike važnosti in koristi in nam daje vpogled v šol-sko delovanje, kar nam bo pomagalo, da bo naše delo postalo uspešno.

Slede še razna vprašanja. Dr. Kern vpraša Mr. Martineka, kako bi bilo najlaglje dobiti otroke v šolo. Mr. Martinek odgovarja, da je najbolje da se priredi mala veselica na katero se povabi stariše ali pa da se pri dramatičnih predstavah izpregovori par besedi. Poleg tega pa naj pišejo časopisi za šolo, kajti to je njih časninarska dolžnost.

Ker ni nadaljnih vprašanj se izreče Mr. Martineku iskrena zahvala za njegov poset, na kar se on poslovi z zagotovilom, da radevolje pride med nas ako potre-bujemo njegovih nasvetov.

Na to sledi splošna razprava. Dr. Kern priporoča, da se naj prične z reklamo potom listov. Truger pripo-

roča, da se povabi Mr. Martineka na shod, katerega se misli prirediti, da pove občinstvu svoje skušnje o šoli, kar bo imelo največ vpliva na zbrano množico. Skuk priporoča, da bi se priobčevalo v listih statistiko o raznih kriminalnih zadevah, da bi se razvidelo, da je vzgoja mladine tudi potom takih šol v resnici nujno potrebna. Brat Truger stavi predlog, da se urednika obeh clevelandskih listov vključi v šolski odsek in se jih o tem pismeno obvesti. Predlog sprejet. Dr. Kern vpraša navzoče, ako je nočoj navzoči odbor tudi pravomočen, da more delati sklepe o nadaljnjem delu in da treba v tem slučaju odbor konstituirati. Vsi navzoči potrjujejo, da je ta odbor polnomočen v vseh ozirih, na kar stavi Dr. Kern predlog, da se odbor takoj konstituira. Predlog sprejet. Slede volitve. Predsednikom nominiran Dr. F. J. Kern, ki nominacijo sprejme po nekolikem obotavljanju. Podpredsednikom nominiran brat Perdan, tajnikom brat Medveshek in blagajnikom brat Anžlovar. Ker ni protikandidatov, oziroma ker ostali člani niso sprejeli nominacij, so vsi ti proglašeni izvoljenim. Nadzorni odbor je oni od S. N. Doma, kajti pokroviteljstvo nad vsem delovanjem ima direktorij S. N. Doma. Brat Jauch predlaga, da se zapisnik tega sestanka priobči v obeh listih. Predlog sprejet. Sklene se še, da se vrši prihodnja seja tega odbora v petek dne 26. junija 1925 zvečer ob 8:30 ter se naj priobči v listih, da se vabi vse one, ki imajo kak dober nasvet radi šole, da se je udeležijo. Seja zaključena.

To poročilo jasno kaže v kak namen se misli ustanoviti SLOVENSKO ŠOLO. Nikacega šovinizma se nima v mislih. Ker je bila seja radi šole preje kot je

bil priobčen dopis brata Garden-a o isti, lahko razvidi, da se zavedamo tega za kar se ogrevamo in da tudi v pasjih dneh nismo predaleč zablodili. Naša ideja se strinja popolnoma z ono Mr. Martineka, urednika češkega svobodomiselnega lista.

Brat Garden želi vse delo naprtiti direktoriju S. N. Doma, toda tega za enkrat še ne sprejmemo, morda kedaj pozneje, ko se bomo malo odpočili, za sedaj pa naj delo kot ga priporoča brat Garden vrši socijalistični klub, in sicer se naj oni člani, ki niso drugje preveč zaposljeni kar resno primejo dela in izvršiti se bo dalo marsikaj. Kar aktivni naj bodo, kot je direktorij S. N. Doma, pa bodo izvršili več kot si mislijo da je mogoče narediti. Ni zadosti ako se tu in tam nekaj pripravijo, treba tudi rokave zavihati in prijeti za kramp in lopato, kopati in orati ledino. To je ves moj odgovor bratu Gardenu.

"JAZZ" V McVICKERS.

V gledališču McVickers v Chicagi je ta teden na programu Paul Ash s svojim jazz-orkestrom, nadalje film "Beggars On Horseback", ena filmska komedija in več glasbenih točk.

Večja kino-gledališča v Chicagi imajo mešan in raznolik program, in med te spada tudi McVickers.

Delavci, ki samo radikalno govore, niso prav nič radikalni.

"ČAS",

jedina slovenska leposlovna revija v Ameriki. Čas prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljatve naslovite:

"ČAS"

1142 Dallas Rd., N. E.
Cleveland, Ohio.

"THE MILWAUKEE LEADER"

Največji Ameriški socialistični dnevnik.

Naročnina: \$6.00 za celo leto, \$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 532 Chestnut Street, MILWAUKEE, WIS.

CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

ZAKAJ SE NA TISOČE LJUDI

poslužuje naše banke pri pošiljanju denarja v staro domovino?

Zato ker so naše cene najnižje in je vsaka pošiljatev isplačana v najkrajšem času in v polni vsoti.

NAŠ PAROBRODNI ODDELEK

sprejema prijave za VSE-SOKOLSKI IZLET v ZAGREB z velikim parobrodom AQUITANIA kateri odpluje iz New Yorka 29. julija 1925, in potem s posebnim vlakom iz Pariza v Zagreb.

Naši zastopniki skrbe za vas in za vašo prtljago skozi celo potovanje. Pišite po informacije.

Imovina
\$20,000,000.00

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave., vogal 19ste ceste.

CHICAGO

ILLINOIS

Mi kupujemo vaše vloge v jugoslovanskih dinarjih.

"TEN COMMANDMENTS".

V Roosevelt Theatre v Chicagi predstavljajo filmsko igro "Ten Commandments", ki je mnogim že znana iz prejšnjih predstav v gledališču Wood. V sceničnih prizorih se o nji lahko reče, da je veliko delo, a tendenco ima versko. Zelo lepi so prizori iz biblijskih časov, ko vodi Mojzes svoje Izraelce iz egipčanske sužnosti v obljubljeni deželo. "Resnični" del igre se vrši v Ameriki. Sin, ki je izgubil vero, postane brezvesten kontraktor in goljufa celo cerkveno občino. Konec je, da se cerkev katero je sezidal podere in ubije mater in potem tudi sam pogine na begu pred posvetno postavo. Pred božjo ni utekel. Kakor večina večjih ameriških kinorig, je tudi ta strogo propagandistična in tudi v tej se dogajajo stvari, ki se v realnem življenju nikoli ne dogode.

V Chicago Theatre je na sporedu "cirkuški teden" z raznimi pevskimi in drugimi točkami ter kino-igra "Just a Woman". Gledališče Chicago je na glasu radi svojih hladilnih naprav, velikih orgelj in orkestra.

ZELIM \$500 POSOJILA, DA DOVRŠIM ŠTUDIJE ZA ZOBOZDRAV- NIŠKI POKLIC.

Kdor mi je voljan posoditi to svoto naj se javi na spodnji naslov. Stvar hočem urediti tako, da bo dotičnik ki mi stori to uslugo brez skrbi, da bi zgubil denar v slučaju moje smrti.

ANDREW FURLAN,
526 No. Linn St.,
Iowa City, Iowa.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Ada Kristan.

Dne 1. junija je umrla v zdravilišču v Gallspachu s. Ada Kristanova v starosti 52 let. Bolehala je do'go časa. Podlegla je težki operaciji. Pred leti je bila zelo agilna v delavskem gibanju, zlasti v socialističnem ženskem gibanju. Bila je tudi govornica in sotrudnica socialističnih publikacij. V življenju je izkusila mnogo hudega. Socialistični in delavski listi v Sloveniji so ji ob njeni smrti posvetili častne nekrologe.

La Follettova zapuščina.

Listi poročajo, da je pokojni senator Robert M. La Follette zapustil vse svoje imetje v vrednosti \$39,000 svoji ženi. Njegovo osebno lastnino cenijo na \$20,000 in njegovo nepremičnine (zemljišča in stavbe) na \$48,000. Njegovi dolгови znašajo \$29,000.

La Follette torej ni bil bogat, dasi so v senatu skoro sami bogataši. La Follette je bil po premoženju eden izmed najrevnejših senatorjev, po sposobnostih in poštenosti pa eden najbogatejših.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707. v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop. in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

FRANK MIVŠEK se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.
924 McAllister Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY

POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regali, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Najboljša življenska tonika.

Dobro razpoloženje je najboljša življenska tonika. Melanholijska in pesimizem sta greh. Seveda, če je vaš tek slab, če je vaša prebava nepopolna, če trpite vsled zabasanosti, glavobolov in nervoznosti je težko biti dobro razpoložen. Toda vseh teh želočnih neredov se lahko znebite s pomočjo Trinerjevega zdravilno grenkega vina, ki je zanesljivo zdravilo in katero slovi že nad 35 let kot najboljša želočna tonika. Isto izčisti vaš želodec in čreva, pomaga prebavi, stori, da obisti in jetra normalno delujejo, hrani živce in napravi, da se počutite dobro. Povrne človeku dobro razpoloženje, kar vsi potrebujemo! Vaš lekarnar ali trgovec ga ima v zalogi za vas, a če ga nima, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill. — Muhe in komarji so bili še vedno nadlega poleti. Trinerjev Fli-Gas je silno orožje proti tem. Umori jih takoj. Nima skoro nobenega duha in je popolnoma neškodljiv za kanarčke itd. Poskusite ga!

Od socialista se zahteva, da je poštenjak in značaj. Kajti socialistično gibanje je gibanje značajev, poštenja in pravice.

Naročajte knjige iz "Proletarčeve" založbe.

STEBLAY & NEMANICH

REAL ESTATE

Zavarovalnina proti ognju itd.

V prodaji imamo več hiš in posestev na lepem kraju v Chicagi, Cicero in Lyonsu. Cene zmerne

ZGLASITE SE PRI

JOSEPH STEBLAY

2429 So. Central Park
Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1484

MARTIN NEMANICH

1938 So. 60th Ct.,
Cicero, Ill.

Phone Clyde 2189-M

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, ve- zana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30
VIANJEVA BEPATICIA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Ale- ksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in ertic, broširana65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Moček), po- vest, 304 strani, vezana v plat- no	1.75
ZA SREČO, povest, broširana45
ZELENI KADER, (I. Zorec), po- vest, broš.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT- FLORJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Do- stojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODI- NE PAVLE, (I. Zorec), broši- rana40
ZVONARJEVA HOI, povest, bro- širana65
ZENINI NASE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, ve- zana	1.25
FRAN BEJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francošine prevel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANCOŠKA LIRI- KA, (Prevel Ant. Dobelj), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Al- brecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana POHORSKE POTI, (Janko Gla- ser), broširana35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), bro- širana45
STO LET SLOVENSKE LIRI- KE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STREP IZ JUDEJE, (J. S. Ma- char), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRI- KA, poezije, broširana65
SOLNCE IN SENOE, (Ante De- beljak), broširana50
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezuč), trda vezba50
TRBOVLJE, (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EX SIBERIA, (Voje- slav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zu- pančič), pesnitve, broširana40

IGRE

ANFISA, (Leokid Andrejev), broširana50
BENEŠKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
CARLJEVA ŽENITEV-TRIJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, brošira- na25
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ib- sen), igra v petih dejanjih, bro- širana60
KASIJ, drama v 3 dejanjih75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakes- peare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana25
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah), igra v treh dejanjih, bro- širana35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTIČNE DUŠE, (Ivan Cankar), drama v treh de- janjih, vezana25
ROSSUM'S UNIVERSAL BO- BOTS, drama s predigro v 3 de- janjih50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodej- anske, broširana, 75c; vezana . . .	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLI- TIČNI IN GOSPODARSKO SO- CIALNI SPISI UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROSURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHA- LA FUNKCIONIRATI? De- bata20
ANGLESKO-SLOVENSKI BE- SEDNJAK, (Dr. J. F. Kern) . . .	5.00